

Declaration on freedom of political debate in the media
Turkish version*

**AVRUPA KONSEYİ
BAKANLAR KOMİTESİ**

MEDYALARDA SİYASAL TARTIŞMA ÖZGÜRLÜĞÜ BİLDİRİSİ

---

*(Bakanlar Komitesi tarafından, 12 Şubat 2004 tarihinde yapılan 872. Bakan Delegeleri
Komitesi toplantısında kabul edilmiştir)*

---

* The official Council of Europe versions are English and French. This version is the sole responsibility of the translator.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi,

Avrupa'da insan hak ve özgürlüklerinin korunması alanındaki temel belge olan İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerinin Korunması Avrupa Sözleşmesinin (bundan böyle "Sözleşme" olarak anılacaktır) üye Devletlerin imzasına açılmasından bu yana elli yılı aşkın bir süre geçtiğini gözönünde bulundurarak;

Avrupa Konseyinin amacının, ortak mirasları olan ülkü ve ilkeleri korumak ve geliştirmek üzere üye ülkeleri arasında daha sıkı bir birlik yaratmak olduğunu gözönünde bulundurarak;

Tüm üye devletlerin, 11 Ekim 1997 tarihinde Strazburg'da gerçekleşen 2. Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi tarafından tekrar vurgulanan, çoğulcu demokrasi, insan halklarına saygı ve hukukun üstünlüğü temel ilkelerine bağlılık taahhütleri hatırlatılarak;

Sözleşmenin 10. maddesi tarafından koruma altına alınmış bulunan düşünceleri ifade etme ve bilgi edinme temel özgürlüğünün, 1982 senesinde benimsenen Düşünceleri İfade Etme ve Bilgi Edinme Temel Özgürlüğü Bildirisinde belirtildiği üzere, demokratik bir toplumun en önemli temel taşlarından ve bireylerin kişisel ilerleme ve gelişmeleri için gerekli unsurlardan birini oluşturduğunu tekrar vurgulayarak;

15 - 16 Haziran 2000 tarihlerinde Krakov'da yapılan Avrupa Kitle İletişim Politikalarından Sorumlu Bakanlar 6. Konferansında benimsenen, geleceğin kitle iletişim politikaları konulu Bildiriyi de göz önünde bulundurarak;

"Cevap hakkı - basın karşısında bireyler" konulu Res (74) 26 sayılı kararı ile seçim kampanyalarının basın tarafından izlenmesine ilişkin R (99) 15 sayılı tavsiye kararını hatırlatarak;

"Kin besleyen ifadeler" konulu R (97) 20 sayılı tavsiye kararını da hatırlatarak ve ırkçı veya kin beslemeye, yabancı düşmanlığına, antisemitizme ve her çeşit hoşgörüsüzlüğe teşvik eden düşünceler dile getirmenin siyasal ifade özgürlüğü çerçevesine girmediğini vurgulayarak;

Parlamente Meclisin özel hayata saygı gösterilmesi konusundaki 1168 (1998) sayılı kararı hatırlatılarak;

Kamuoyunun, kendisini ilgilendiren konularda bilgi edinme hakkı ile kamusal ve siyasal işlerde denetim hakkının teminat altına alınması için, ayrıca demokratik toplumlarda elzem olan siyasal organlar ile kamu hizmetlerinin sorumluluğunun ve şeffaflığının, üye devletlerde memurların statü ve sorumluluklarına ilişkin iç düzenlemelere zarar vermeyecek şekilde sağlanması için, kamuoyunun özellikle özgür ve bağımsız medyalar aracılığıyla, ifade ve bilgi edinme özgürlüğünün büyük önemini tekrar vurgulayarak;

İfade özgürlüğünden yararlanmanın beraberinde görev ve sorumluluklar da getirdiğini, bunların medya çalışanları tarafından hatırlanması gerektiğini, bu özgürlük ile Sözleşme tarafından teminat altına alınmış başka hak, özgürlük ve temel çıkarlar arasında bir denge sağlamak amacıyla sözkonusu ifade özgürlüğünde meşru olarak bazı kısıtlamalara gidilebileceğini hatırlatarak;

Bir siyasal göreve aday olmuş, seçilmiş veya böyle bir görevden ayrılmış olan, veya yerel, bölgesel, ulusal veya uluslararası düzeyde siyasal bir görevde bulunan veya siyasal yaşamda

nüfuz sahibi bulunan özel kişilerin (bundan böyle "siyasal şahsiyet" olarak anılacaktır), ayrıca bu düzeylerde kamu görevi yürüten veya kamusal yetkilere sahip bulunan özel kişilerin (bundan böyle "memur" olarak anılacaktır), medyalar aracılığıyla haklarında bilgi ve görüş yayınlanması nedeniyle zarar görebilecek temel haklara sahip bulduklarının bilincinde olarak;

Bazı iç hukuk sistemlerinin halen siyasal şahsiyetlere ve memurlara, haklarında medyalarda bilgi ve görüş yayınlanmasına karşı hukuki ayrıcalıklar tanıdığı ve bu durumun Sözleşmenin 10. maddesi tarafından teminat altına alınmış bulunan ifade ve bilgi edinme özgürlüğü ile çeliştiğinin bilincinde olarak;

Kamuyu ilgilendiren konularda kamu denetimi hakkının kullanılmasının siyasal şahsiyetler ile memurlar dışındaki kimseler hakkında bilgi ve görüş yayınlanması durumunu da kapsayabileceğinin bilincinde olarak;

Üye devletleri işbu Bildiriyi, gereğinde çevirisi ile birlikte, en geniş şekilde dağıtımına tabi tutmaya, özellikle siyasal mercilerin, kamu yönetim birimlerinin ve yargı organlarının, ayrıca gazetecilerin, medyaların ve bunların meslek kuruluşlarının dikkatine getirmeğe davet eder;

Siyasal şahsiyetler ve memurlar hakkında bilgi ve görüş yayınlanması konusunda aşağıdaki ilkelere özellikle dikkat çeker:

I. Medyalar aracılığıyla ifade ve bilgi edinme özgürlüğü

Kamuoyunun kamuyu ilgilendiren konularda bilgilendirilmesi çoğulcu demokrasinin ve siyasal ifade özgürlüğünün bir gereğidir. Bu özgürlük, medyaların siyasal şahsiyetler ve memurlar hakkında olumsuz bilgiler ve eleştiri niteliğinde görüşler yayınlama hakkı ile kamunun bu tür görüş ve bilgiler edinme hakkını da kapsar.

II. Devlet ve kamu kuruluşlarını eleştirme özgürlüğü

Devlet, hükümet, genel olarak yürütme, yasama veya yargının herhangi bir organı medyalarda eleştiri konusu yapılabilir. Güçlü konumlarına bağlı olarak bu kurumlar, ceza hukuku tarafından itibar zedeleyici veya hakaret niteliği taşıyan beyanlara karşı kurum olarak koruma altına alınmamalıdır. Söz konusu kurumların böyle bir korumadan yararlanabildikleri hallerde ise bu koruma çok sınırlı bir şekilde, ve her halükarda eleştiri özgürlüğünü kısıtlamak amacıyla kullanılmasına mahal vermeyecek şekilde uygulanmalıdır. Bu kurumları temsil eden kimseler birey olarak zaten koruma altında bulunmaktadır.

III. Siyasal şahsiyetler hakkında kamuoyunda tartışma ve bunların kamuoyunca denetimi

Siyasal şahsiyetler kamuoyundan güven talep etmişler, kamuoyu bünyesinde açık tartışma konusu olmayı, kamuoyunun titiz bir denetimine tabi tutulmayı, buna bağlı olarak da görevlerini yerine getiriş tarzları konusunda kendilerine gereğinde şiddetli eleştiriler yöneltebileceğini peşinen kabul etmişlerdir.

IV. Memurların kamuoyunca denetimi

Memurlar, görevlerinin sorumlu bir şekilde ve şeffaflık içinde yerine getirilmesini sağlamak için gerekli olduğu takdirde, görevlerini geçmişte veya halihazırda yerine getiriş tarzları hakkında, özellikle medyalar aracılığıyla, kamuoyunun denetim ve eleştirilerini kabul etmelidirler.

V. Hiciv özgürlüğü

Mizah ve hiciv, Sözleşmenin 10. maddesi tarafından korundukları şekilde ve kamuoyunu olaylar hakkında yanıltmamaları kaydıyla, ileri bir abartma, hatta tahrik boyutu taşıyabilir.

VI. Siyasal şahsiyetler ile memurların itibarı

Siyasal şahsiyetler itibarlarının ve haklarının korunması için diğer kimselerden daha geniş haklara sahip bulunmamalıdır. Bundan hareketle iç hukukta, siyasal şahsiyetleri eleştiren medyalara karşı daha ağır cezalar öngörülmemelidir. Bu ilke memurlara da uygulanır. Bu ilkeye istisnalar, sadece memurların görevlerini iyi yapmalarını sağlamak bakımından zaruri hallerde kabul edilebilir.

VII. Siyasal şahsiyetler ile memurların özel yaşamları

Siyasal şahsiyetler ile memurların özel yaşamları, medyalar tarafından gerçekleştirilebilecek röportajlara karşı Sözleşmenin 8. maddesi uyarınca korunmalıdır. Ancak siyasal şahsiyetler ile memurların özel yaşamlarına ilişkin bilgiler, bu şahısların görevlerini geçmişte veya halihazırda yerine getiriş tarzları bakımından kamuoyunu doğrudan ilgilendirdikleri takdirde, üçüncü şahıslara gereksiz yere zarar vermemek kaydıyla, yayın konusu yapılabilir. Siyasal şahsiyetler veya memurlar özel yaşamlarına ilişkin hususlara şahsen dikkat çektikleri takdirde medyalar bu hususları inceleyebilirler.

VIII. Medyaların ihlallerine karşı başvurular

Siyasal şahsiyetler ile memurlar, medyalar tarafından hak ihlallerine karşı sıradan vatandaşların sahip oldukları hukuki başvuru yollarının aynalarına sahip olmalıdırlar. İtibar zedelemesi veya hakaret nedeniyle tazminat veya para cezası verildiği takdirde bunlar, medyalar tarafından gönüllü olarak verilerek ilgili kimseler tarafından kabul edilen gerçek ve uygun telafiler de gözönünde bulundurularak, hak ihlali ve itibar zedelenmesiyle orantılı olmalıdır. İtibar zedelemesi veya hakaret hapis cezasına yol açmamalıdır. Hak ihlalinin veya itibar zedelemesinin vahameti ışığında ve özellikle medyada yayınlanan itibar zedeleyici ifadelerin veya hakaretlerin, kin besleyen ifadeler örneğinde olduğu gibi başka temel özgürlükleri de önemli ölçüde ihlal etmesi durumunda, kesin olarak gerekli ve ihlalin vahameti ile orantılı olduğu takdirde böyle bir ceza verilmesi istisnası olabilir.